

Vuersalamander.
Foto Merijn van den Hoogenhoff

NATIONALE POSTCODE LOTERIJ BEVORDERT SAMENWERKING

SoortenNL groeit en bloeit

Toekenning NPL 2023-2025

De afgelopen drie jaar hebben we mede dankzij een schenking van de Nationale Postcode loterij de samenwerking tussen soortenorganisaties zoals Zoogdiervereniging en De Vlinderstichting kunnen intensiveren. Die samenwerking gaan we voortzetten. Het levert te veel op om het niet te doen. Een nieuwe schenking van de Nationale Postcode loterij, maakt dat we daar flink op kunnen inzetten.

TEKST SANDER TURNHOUT

SoortenNL is een netwerk van organisaties die natuurgegevens verzamelen met behulp van vrijwilligers. Hoewel voor veel mensen 'al die clubs' ongeveer hetzelfde zijn, zijn er toch ook grote onderlinge verschillen. Voor paddenstoelenonderzoek heb je nu eenmaal vrij snel DNA-onderzoek nodig en voor vleermuizenonderzoek moet je iets doen om ultrasone geluiden hoorbaar te maken. Slangen zijn net als dassen; je hebt er geduld én geluk voor nodig. Maar als je naar insecten gaat kijken, zie je dat er nog heel veel groepen zijn die we nog

nauwelijks taxonomisch in kaart gebracht hebben. Elke club doet zijn eigen ding en heeft eigen prioriteiten die passen bij het werk dat moet gebeuren.

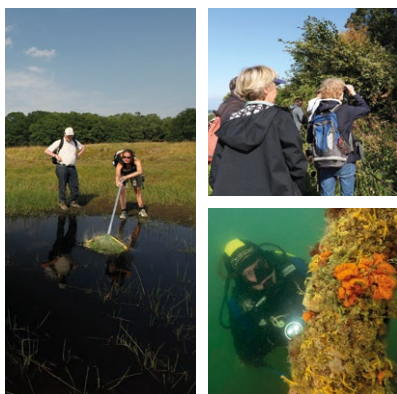
Toch zijn er ook overeenkomsten: alle soortenorganisaties werken met vrijwillige waarnemers en ze brengen verspreiding en waar mogelijk aantalsontwikkeling van soorten in kaart om zo informatie te kunnen maken. Die wordt gebruikt bij publieke voorlichting en educatie, bij wetenschappelijk onderzoek en onderwijs, bij bescherming, beheer en ontwikkeling

van de Nederlandse natuur en voor het vormgeven van en rapporteren over de effectiviteit van verschillende vormen van overheidsbeleid. SoortenNL bevordert de samenwerking tussen soortenorganisaties op deze onderwerpen en van daaruit ook de samenwerking met anderen.

VOORLICHTING EN EDUCATIE

Op het gebied van educatie hebben we #naturetalk ontwikkeld, onlinecursussen veldbiologie die 'de geïnteresseerde leek' wegwijs maken in de veldbiologie, voordat

SUCCESSVERHALEN OVER WERKEN MET VRIJWILLIGERS

TIPS, VOORBEELDEN EN SUCCESSEN

ze zich mogelijk gaan specialiseren bij een of meer aangesloten partijen. In drie reeksen hebben we nu bijna 4000 mensen bediend die allemaal kennis hebben gemaakt met de Zoogdierverseniging en haar activiteiten, net als die van collega-organisaties.

Samen met IVN en LandschappenNL draaien we het programma 'De kracht van de groene vrijwilliger' waarin we onderscheid maken in de 'tellers' (monitoring), de 'herstellers' (landschapsbeheer), de 'vertellers' (educatie) en de 'bellers' (inspraak bij o.a. omgevingswet en bestemmingsplannen). Uit deze samenwerking is onder andere het groen traineeship voortgekomen en in samenwerking met Vogelbescherming komt er nu het programma 'een gouden toekomst dankzij groene vrijwilligers' waarin onze gedeelde kennis via goed getrainde vrijwilligers moet leiden tot goede omgevingsplannen voor natuur en biodiversiteit. Ook hebben we bij de aangesloten organisaties inspirerende succesverhalen over het werken met vrijwilligers bijeengebracht.

ONDERZOEK EN ONDERWIJS

Het onderzoek dat soortenorganisaties doen, is vaak heel specifiek. De relatie tussen pesticiden in water en voortplantingssucces van libellen is iets dat relevant is voor met name EIS kenniscentrum insecten en De Vlinderstichting, in mindere mate voor RAVON en eigenlijk niet voor de Mycologische vereniging (NMV). Toch kan het goed zijn om hier meer de krachten te bundelen door bijvoorbeeld onze organisaties zo in te richten dat we in aanmerking

komen voor wetenschappelijke financiering. We beschikken over ontzettend veel relevante data, die relatief weinig gebruikt worden in wetenschappelijk onderzoek. Door deel te nemen aan het Deltaplan biodiversiteitsherstel – en actief mee te doen in de Living labs en in de Werkgroep voor monitoring hiervan – proberen we hier verandering in te brengen.

Eind 2022 hebben we een themanummer van *De Levende Natuur* gemaakt waarin een staalkaart wordt gegeven van onze wetenschappelijke inzichten inzake soorten en op de website www.soortenNL.nl/ natuurkwaliteit brengen we per gebied per soort in kaart wat de stand van zaken is. We weten veel, maar veel weten we ook nog niet, is daarvan de korte samenvatting. Neem gerust een kijkje; er staat ook een introductievideo op de website waarin Michiel Wallis de Vries uitlegt wat waar allemaal te vinden is. Het overzicht van wat we niet weten is in zichzelf ook waardevol natuurlijk. Zo is de Zoogdierverseniging hard aan het werk om in opdracht van LNV de meest urgente kennishiaten in te vullen rondom vleermuizen en de energietransitie in het stedelijk gebied.

BEHEER, BESCHERMING EN ONTWIKKELING

Hoewel je op het eerste gezicht zou denken dat hier het zwaartepunt zou liggen van ons werk, gebeurt juist hier in de praktijk relatief weinig. Voor beschermde en kwetsbare soorten op lokaal niveau natuurlijk wel, denk aan projecten rond de vuursalamander, de zwartblauwe rapunzel, de eikelmuis of de grote vuurvinder maar juist op systeemniveau is er nog vrij weinig samenwerking. Soortenorganisaties coördineren NEM-tellingen, boeren hebben het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLB) en terreinbeheerders doen iets vergelijkbaars in het subsidiestelsel natuur en landschapsbeheer (SNL). Beheerpakketten zijn gericht op doelsoorten, maar de monitoring daarvan telt niet op bij NEM en

Eikelmuis tijdens zenderonderzoek.
Foto Herman de Jongh

succes van beheer voor niet-doelsoorten is afhankelijk van toevallige contacten tussen beheerders en betrokken vrijwilligers. Je zou zeggen dat hier ruimte is voor verbetering zodat we onze slogan 'tel meel' waar kunnen maken, in beide betekenissen. Ruimte voor verbetering moet dan gevonden worden bij het beleid. De boeren, beheerders en vrijwilligers doen wat ze kunnen, met grote inzet en persoonlijke betrokkenheid.

BEÏNVLOEDEN VAN OVERHEIDSBELEID

Hier zit voor SoortenNL echt een zwaartepunt. In eerste instantie gaat het om het in de benen houden en verder ontwikkelen van het Netwerk Ecologische Monitoring en in tweede instantie om de Nationale Databank Flora en Fauna. Bij beide is er een sterke samenwerking met het Centraal Bureau voor Statistiek, dat ons helpt met het opstellen van telprotocollen en het wegen en correct weergeven van de data, maar ook met het Wereld Natuurfonds waarmee we eens in de twee jaar het *Living Planet Report* maken. Formele rapportages over de Nederlandse natuur, zoals bijvoorbeeld de artikel 17-rapportages over de Habitatrichtlijn, worden gebaseerd op data van vrijwilligers. Op www.clo.nl vind je een overzicht van deze, en andere, natuurstatistieken.

Andere instrumenten die we voor het beleid ontwikkelen zijn de Rode Lijsten die eens in de tien à vijftien jaar per soortgroep worden opgesteld. We pleiten voortdurend voor meer en betere monitoring van soortgroepen zodat we steeds meer

weten van onze natuur, in steeds groter detailniveau. De laatste jaren is het NEM (eindelijk) geïndexeerd, zijn de meetnetten in de marge uitgebreid met onder andere de Boeren Insecten Monitoring Agrarische Gebieden (BIMAG) en is er opdracht verleend voor een Rode Lijst Zweefvliegen. En behalve voor meer informatie, pleiten we vooral voor zinvol gebruik ervan. Meer dan de helft van de beschermde soorten is voor hun voortbestaan afhankelijk van gebieden die niet begrensd zijn in Natura2000, waaronder veel zoogdieren zoals vleermuizen, haas, egel en kleine marterachtigen. Voor die soorten werken we in samenwerking met Vogelbescherming het concept Basiskwaliteit uit, omdat het van groot belang is om naast het spoor van verplichte soorten in reservaten óók beleid te hebben dat gericht is op de ruimtelijke kwaliteit van stad en platteland. De insectensterfte en de stikstofcrisis laten immers zien dat je er met alleen intensief natuurbeheer niet komt. In samenwerking met andere groene organisaties wisselen we in de Groene11 informatie en ervaringen uit om een zo goed en zo groen mogelijk natuurbeleid

voor elkaar te krijgen. Dit bestaat voornamelijk uit het gezamenlijk schrijven van brieven aan leden van de Tweede Kamer, het organiseren we een werkbezoek of masterclass over een onderwerp of ludieke acties zoals het uitdelen van de #nietzondernatuur-plantjes op het Binnenhof.

ORGANISATIE NU

De organisatie van SoortenNL is klein; de directeurs van de aangesloten organisaties vormen het bestuur en tot voor kort was er één strategisch adviseur die het netwerk gevraagd en ongevraagd advies gaf over allerlei onderwerpen. Sinds kort is er ook een programmacoördinator die de samenhang tussen activiteiten en organisaties bewaakt. Inhoudelijk wordt het werk gedaan door medewerkers van de aangesloten organisaties die vaak mede namens de anderen opdrachten aannemen en taken uitvoeren. In sommige gevallen is er een klein team, zoals het communicatieteam waarbij communicatiemedewerkers van alle organisaties één keer in de twee weken de actualiteiten doornemen.

HOE GAAT HET WERKEN?

Niemand kan in de toekomst kijken maar er komt veel op ons af. Met #NatureTalks is er een concept dat in heel veel richtingen verder ontwikkeld kan worden en in het overheidsbeleid zien we de behoefte aan goede natuurgegevens exponentieel toenemen. Landelijke trends volstaan niet meer, er moeten aantaltrends op gebiedsniveau komen om de gunstige staat van instandhouding te kunnen bepalen én de effectiviteit van herstelmaatregelen in beeld te kunnen brengen. Voor zoogdieren gaat dit veel betekenen. Er is een schaal-sprong nodig in de natuurmonitoring en er komen grote programma's op ons af. Het doel van de samenwerking in SoortenNL is het versterken van de organisaties die lid zijn. Groei hoeft dus niet per se te leiden tot uitbreiding van SoortenNL, we hebben inmiddels bewezen dat samenwerken op allerlei manieren kan.

SANDER TURNHOUT is strategisch adviseur SoortenNL en Radboud Healthy Landscape

KORTE BERICHTEN

VLAANDEREN & NEDERLAND

EINDREDACTEUR GEZOCHT

Onze eindredacteur kan helaas haar werkzaamheden voor *Zoogdier* niet meer combineren met haar andere bezigheden. We zijn daarom op zoek naar een nieuwe eindredacteur. Meer informatie over deze functie en hoe je interesse kenbaar te maken, is te vinden op de website van de Zoogdierverseniging. Lijkt het je leuk om deze belangrijke functie te vervullen en zo een cruciale rol in de totstandkoming van *Zoogdier* te hebben? Dan horen we graag van jou.

VLAANDEREN

Steigerende wolf.
Foto Peter Symens

WOLVEN KUNNEN OVERAL IN VLAANDEREN OPDUIKEN

Eind mei werd nabij Poperinge in de provincie West-Vlaanderen een wolf gespot. DNA-onderzoek bevestigt dat de wolf afkomstig is van de alpiene populatie en vermoedelijk via Noord-Frankrijk Vlaanderen

binnenkwam. De 'Westhoekwolf', zoals het dier al snel werd gedoopt, zorgde voor een primeur. Het was de eerste keer in meer dan 200 jaar dat er een wolf in West-Vlaanderen werd gezien. Het dier zette zijn tocht verder richting Oost-Vlaanderen en verdween daarna van de radar. West-Vlaanderen is geen geschikte plaats voor een wolf om zich te vestigen. Maar de doortocht van de wolf toont wel aan dat de soort overal in Vlaanderen kan opduiken, ook in ongeschikte leefgebieden. Alle Vlaamse provincies hebben nu bezoek gehad van een wolf. Enkel in Limburg heeft zich een roedel gevestigd. Daar brengt het wolvenpaar August en Noëlla voor de vierde maal een nest pups groot. Met camerabeelden konden onderzoekers van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek vaststellen dat er minstens vijf pups geboren zijn. De welpen van vorig jaar zijn niet meer te zien op de beelden en hebben vermoedelijk het territorium van het ouderpaar verlaten.